

13. Shelar, S. M. (n. d.). *Upravlinska kompetentnist yak chynnyk upravlinskoj maisternosti kerivnyka doshkilnoho zakladu* [Management competence as a factor in the managerial skills of the head of the preschool institution]. *tme.umo.edu.ua*. URL: http://tme.umo.edu.ua/docs/Dod/2_2010/shelar.pdf [in Ukrainian].

14. Korolchuk, O. (2016). Skladovi upravlinskoj kompetentnosti kerivnyka [Components of managerial competence of the head]. *Praktyka upravlinnia doshkilnym zakladom – Preschool management practice*, 5, 18–25. [in Ukrainian].

15. Pyroh, T. (2017). Osvitnia platforma – seredovyshe uspishnoho stanovlennia menezhnera osvity [Educational platform - an environment for successful development of education manager]. *Praktyka upravlinnia doshkilnym zakladom – Preschool management practice*, 4, 36–44. [in Ukrainian].

Отримано редакцією 3.05.2022 р.

УДК 796.011.1-057.875

DOI: 10.31376/2410-0897-2022-2-49-121-127

ВПЛИВ ЗАНЯТЬ У СЕКЦІЯХ СПОРТИВНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ НА МОРАЛЬНУ ВИХОВАНІСТЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Курілова Валентина Іванівна

кандидат біологічних наук, професор кафедри теорії і методики фізичного виховання
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
e-mail: v.i.kurilova@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-9163-1670

Пилипенко Микола Іванович

асистент кафедри теорії і методики фізичного виховання
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
e-mail: pilipenko828@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-9964-9131

Петрикей Ольга Олексіївна

асистент кафедри теорії і методики фізичного виховання
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
e-mail: petrikeiolga1978@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-0432-7484

Висвітлено шляхи покращення моральної вихованості майбутніх учителів фізичного виховання під впливом регулярних занять у секціях спортивного вдосконалення. Заклади вищої освіти ведуть активний пошук ефективних шляхів виховання фізично здорового та високоморального наступного освітянського покоління, здатного будувати демократичну державу та передавати дітям найкращі риси сучасної людини. Актуальність проблеми виховання студентської молоді визначається новими завданнями, що поставлені сучасними вимогами суспільства перед українським народом – готувати молоде покоління до активної участі в управлінні господарськими, політичними й суспільними справами своєї країни. Регулярні заняття в секціях спортивного вдосконалення переконливо сприяють покращенню показників моральної вихованості майбутніх учителів фізичної культури: показників суспільної активності, ставлення до навчання, показників колективізму, дружби й товариськості, ставлення до природи та до суспільної власності.

Ключові слова: студенти, спортивне удосконалення, моральна вихованість.

Постановка проблеми. Наразі школа приділяє максимальну увагу вихованню майбутнього високодуховного, фізично здорового покоління, здатного розбудувати демократичну державу, захищати та відновлювати її. Але насамперед слід приділити увагу вищій педагогічній освіті щодо належної підготовки майбутніх учителів, зокрема й фізичного виховання, що мають бути не тільки гармонійно фізично розвиненими, але й сформованими високоморальними особистостями.

У сучасних наукових дослідженнях виховній функції процесу фізичного виховання приділяється особливе значення [3; 4; 9]. Фізична культура та спорт розглядаються сьогодні як саморозвивальний та формувальний засіб у процесі становлення особистості [5; 10].

Під час навчання у закладі вищої освіти педагогічного спрямування у студентів активно формується життєва позиція, життєво необхідні моральні стрижні [4; 5; 9]. Студенти, що навчаються за спеціальністю 014 Середня освіта (Фізична культура), отримують потужне прагнення до самовиховання та самовдосконалення у процесі занять у секціях спортивного вдосконалення [6; 8; 10].

Водночас формування системи стійких моральних якостей відбувається неоднаково, а прагнення до її набуття притаманне не всім студентам. Деякі з них не можуть повною мірою

самостійно опанувати складнощі певних фахових дисциплін, визначити особисту позицію щодо дотримання правил здорового способу життя, на достатньому рівні розвивати свої фізичні здібності [1; 2; 7; 9].

Таким чином, не всі студенти прагнуть досягнути високого рівня морально-вольових якостей, необхідних для всеосяжного оволодіння професією. Вирішення проблеми формування моральних якостей студентської молоді у процесі фізичного виховання наразі залишається значущим для виховання студентів, майбутніх учителів фізичного виховання як гармонійно розвинених, високодуховних особистостей, які будуть спроможні передати ці якості своїм учням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато авторів зазначають, що фізкультурна та спортивна діяльність має великі можливості для вирішення завдань морального виховання. Її зміст уміщує розмаїття пізнавальних, інтелектуальних, емоційних та моральних компонентів, а форми організації означеної діяльності дають можливість спостерігати поведінку учнів у різноманітних емоційних станах та ситуаціях, що створює необхідні для виховання можливості, що можуть бути реалізовані в умовах суперництва, дотримання норм спортивної етики, певних правил, поваги до суперника тощо [4; 8; 10].

Методика формування моральної свідомості та відповідної поведінки має бути звернена до духовної сутності майбутніх учителів фізичного виховання [5].

Процес формування моральних звичок та моральної поведінки тісно пов'язаний із необхідністю використання засобів привчання та вправлення, заохочення та покарання, що сприяє формуванню та закріпленню гідних проявів моральної поведінки. Це набуває великого значення у процесі виховання з огляду на те, що діти дуже схильні наслідувати яскраві морально-вольові приклади гідної поведінки вчителя [6, 7; 10].

Процес фізичного виховання без прояву вольових зусиль неможливий, тому формування вольових якостей студентів відбувається безпосередньо на заняттях у секціях спортивного вдосконалення, що сприяє становленню студентів як суб'єктів педагогічної діяльності, які здатні вільно визначати свою поведінку в рамках усвідомленої необхідності та нести відповідальність за результати своєї діяльності [4].

Фахівці впевнені, що між заняттями спортом або фізичною культурою й покращенням рівня розвитку моральних цінностей наявний є тісний взаємозв'язок [4; 5; 9; 10]. Таким чином, тренери та викладачі мають широкі можливості виховання морально-вольових якостей студентів, що сприяє розробленню нових методів та засобів для оптимізації цього процесу.

Мета статті: вивчення впливу занять у секціях спортивного вдосконалення на моральну вихованість студентської молоді, що спрямовано на всебічний і гармонійний розвиток особистості майбутніх учителів фізичного виховання.

Для реалізації мети щодо виявлення моральної вихованості студентської молоді в реальному виховному процесі секцій спортивного вдосконалення було визначено такі **завдання:**

1. Виділення конкретних показників морального розвитку студентської молоді.
2. Пошук шляхів найбільш ефективної й доступної оцінки морального світу особистості.
3. Отримання інформації про особливості та результати морального формування на певному етапі розвитку особистості.
4. Планування на цій основі виховної роботи з коригуванням того чи іншого показника моральності у конкретного спортсмена.
5. Систематичний облік досягнутих результатів.
6. Аналіз ефективності проведеної роботи та науково обґрунтоване планування подальшої виховної діяльності членів секцій спортивного удосконалення.

Методи: аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, педагогічні спостереження, педагогічний експеримент, соціологічні методи дослідження (анкетування, метод експертних оцінок, метод самооцінювання).

Виклад основного матеріалу. Вихованість як властивість особистості, що характеризується сукупністю сформованих соціально значущих якостей, в узагальненій формі ставлень людини до суспільства та колективу, до праці, до самої себе становить великий інтерес. Будучи складною властивістю особистості, вихованість інтегрує культуру поведінки, що характеризує повсякденні форми вчинків, етикет, дотримання правил поведінки в регламентованій формі і манери поведінки, що і є показником ефективності навчально-виховного процесу. Вихованість молоді виявляється постійно в повсякденному поведінні, у конкретних вчинках і справах, у

висловлюваннях і характеризується певним набором важливих якостей особистості, які відображають якісний бік вихованості. Кожен такий показник слугує узагальненим критерієм оцінки наявності у молоді відповідної якості.

Вихованість охоплює всі види виховання, визначаючи людину як суспільного суб'єкта, що характеризується активною позицією в засвоєнні й прояві соціальних вимог. Тож підвищення ефективності морального виховання в сучасних умовах є важливою передумовою успішного здійснення виховання в цілому.

Ураховуючи, що головним завданням незалежної правової держави є формування всебічно підготовлених людей, а однією з провідних передумов успішного виховання є суспільне середовище, для вирішення поставленої мети застосовано комплексний підхід, продиктований новими завданнями ідеологічної та виховної роботи серед студентської молоді. Та комплексний підхід до виховання вимагає не лише загальних умов соціального життя суспільства в цілому, але й особливостей конкретного мікросередовища, яке оточує молодь. Таким мікросередовищем є спортивні секції як потужний засіб морального виховання. Будучи складовою рисою особистості, вихованість інтегрує культуру поведінки, що характеризує повсякденні форми вчинків, етикет, дотримання правил поведінки в регламентованій формі.

Ураховуючи, що спортивні секції мають не лише навчати та розвивати фізичні якості молоді, а й виховувати, викладачі кафедри теорії та методики фізичного виховання Глухівського національного педагогічного університету, керівники секцій спортивного вдосконалення планують свою тренерську роботу в поєднанні з вихованням високих моральних якостей студентів, що так необхідно майбутнім учителям, аби вони в подальшому були готові до морального виховання молодого покоління. Така робота зі студентами, які є членами секцій спортивного вдосконалення, проводиться з використанням запланованих заходів, що сприяють розвитку конкретних моральних якостей.

З огляду на те, що вчителі загальноосвітньої школи повинні бути готовими до такої відповідальної виховної роботи, постійно знаходячись у пошуках нових шляхів вирішення поставлених державою завдань щодо молодого покоління, кафедра теорії і методики фізичного виховання віднайшла можливість поповнення знань майбутніх вчителів фізичної культури новими знаннями стосовно ролі майбутнього вчителя у процесі еволюціонування його знань щодо моральних основ життя. Для цього у змісті робочої програми дисципліни «Основи екології», що викладається на першому курсі й присвячена вивченню екології довкілля, у розділі «Екологія людини» передбачена тема «Екологія внутрішнього світу людини», що викликано необхідністю покращення здоров'я та підвищення рівня духовності студентської молоді, озброєння майбутнього вчителя знаннями та методиками роботи з молодим поколінням щодо порушеної проблеми, у результаті чого майбутні вчителі отримують необхідну науково-теоретичну підготовку та практичні методики з новими концептуальними методами духовного та морального вдосконалення. Тож головним завданням цієї теми є підготовка майбутнього вчителя фізичної культури до роботи з дітьми щодо покращення екології їхнього внутрішнього світу та формування в них морально-вольових якостей.

Виділення моральної вихованості у спеціальний об'єкт дослідження пояснюється глибоким взаємозв'язком соціальних, психологічних та педагогічних закономірностей розвитку особистості. З педагогічної точки зору необхідність виділення моральної вихованості обумовлена тим, що наукова організація виховного процесу вимагає постійного зворотного зв'язку – інформації про реальні результати педагогічного впливу, про тенденції в темпах розвитку молоді.

Ефективність такої роботи вивчена під час проведення тривалого педагогічного експерименту із використанням методів експериментально-теоретичного рівня. Велика увага була приділена педагогічним спостереженням, які мали чітко сформульовану мету і проводились за попередньо розробленими планами та спиралися на відповідну науково-методичну документацію (схеми протоколів спостереження тощо).

Результати оцінювались на основі єдиних критеріїв: вивчення та узагальнення педагогічного досвіду шляхом спостереження, вивчення документації, бесіди за попередньо складеними програмами; соціологічні методи – опитування за чітко визначеним колом питань, бесіди та інтерв'ю, використовувався метод експертних оцінок та метод самооцінювання; соціометричні, що базувались на опитуванні з метою встановлення соціально-психологічних взаємовідносин. Моральна вихованість студентської молоді в наших дослідженнях оцінювалась за окресленим колом якостей особистості (патріотизм, старанність, працьовитість, дбайливе ставлення до

суспільного майна, до природи, дисциплінованість, колективізм, суспільна активність).

Вивчення моральної вихованості студентської молоді включало в себе облік різноманітних проявів особистості (усні, письмові висловлення, емоційні реакції, ставлення до довкілля, загальний характер поведінки конкретних студентів), який проводився постійно впродовж усього навчального року. При цьому дослідники керувалися положеннями, про те, що виявлення рівня вихованості – це не короткочасна кампанія, а повсякденна копітка робота, що є складовою частиною всього виховного процесу [4].

Методологічну основу цих показників становила точка зору педагогів про те, що особистість потрібно оцінювати за її діями. Ураховуючи, що вихованість студентської молоді постійно проявляється в повсякденній поведінці, конкретних вчинках та справах, висловлюваннях, відношенні до оточення, про неї ми судили за набором суспільно значущих якостей особистості (бережливе ставлення до суспільного майна, природи, колективізм, суспільна активність, дружба та товариськість, любов до навчання, фізичної праці), які відображають якісний бік вихованості [10].

Почуття патріотизму багатогранне. Будучи синтезом найрізноманітніших почуттів, що виявляють ставлення людини до Батьківщини, свого народу, воно в кожному конкретному випадку виявляється специфічно. Так, виїзди спортсменів на змагання в інші міста викликають шляхетні переживання краси та гідності рідного краю, рівня спортивного руху, що кожен спортсмен так цінує. Патріотизм як риса особистості містить у собі не тільки моральні почуття, але й певну спрямованість.

Патріотизм знаходить свій конкретний прояв і втілення в колективістських стосунках людей. Необхідність виховання колективізму диктується тим, що в міру подальшого розвитку демократії зростає роль морального досвіду колективістських відносин, що стануть добровільними нормами життя людей нового суспільства.

З колективістських відносин випливає така важлива риса патріота, як гуманізм, що виявляється в повазі до людини, чуйному ставленні і товариській турботі про неї. У гуманізмі органічно поєднуються любов і повага до людини з високою вимогливістю до неї. Почуття патріотизму виявляється в складній єдності рис суспільної моралі та є основою формування суспільної активності.

Проблема виховання суспільної активності молоді в наші дні перебуває в центрі уваги держави, усіх соціальних інститутів, що визначають напрями виховання поколінь людей. Суспільна активність припускає усвідомлену діяльність людини, колективу на користь суспільства, свідоме, добровільне й творче виконання особистістю соціальних функцій, що виявляється у відповідальному ставленні до праці та навчання, перетворення принципів суспільної моралі в глибокі особисті переконання, керівництво до дії.

Суспільна активність становить специфічний синтез проявів фізіологічних і фізичних функцій організму людини як найвищої біологічної системи. Ця специфіка обумовлена насамперед свідомістю і цілеспрямованою волею людини, що суб'єктивно визначає суспільну активність, регулює її зміст і форму прояву. Здійснення завдань розвитку суспільної активності студентської молоді забезпечується змістом різних видів її діяльності, що організуються в закладі вищої освіти та за його межами [1; 6; 10].

Навчально-тренувальна діяльність студентської молоді становить один із видів суспільної діяльності. Суспільна спрямованість тренувальної діяльності в спортивних секціях визначається тим, що в ній кожна молода людина постійно збагачує свої знання, підвищує культурний рівень, морально й фізично вдосконалюється. У навчально-тренувальній діяльності студентської молоді реалізуються вимоги суспільства до виховання її суспільної активності, поступово зростаючого всебічного розвитку [3; 7].

Для кожної моральної якості ми визначили ознаки, притаманні рівням моральної вихованості, й оцінювали їх за п'ятибальною системою, яка передбачає високий, середній, низький, нестійкий негативний та стійкий негативний рівні.

Результати педагогічного експерименту оброблено за Стьюдентом і представлено в таблиці 1.

Аналіз результатів дослідження показав, що впродовж чотирьох років навчально-тренувальної роботи студентської молоді динаміка показників їхньої моральної вихованості мала позитивну тенденцію. З року в рік зростала їхня суспільна активність, покращувалося ставлення до навчання, до фізичних навантажень у тренувальному процесі зі спортивно-педагогічних дисциплін навчального плану спеціальності, до природи, суспільної власності.

Таблиця 1

Динаміка показників моральної вихованості студентської молоді під впливом занять у секціях спортивного вдосконалення

№ з/п	Показники	Час обстеження (місяць навчального року)	n	M ± m	Різниця	%
1	Суспільна активність	IX 1-го н.р.	23	3,03 ± 0,15		
		VI 1-го н.р.	23	3,27 ± 0,13	0,25	7,8
		VI 2-го н.р.	20	3,68 ± 0,14	0,64	21,8
		VI 3-го н.р.	19	4,23 ± 0,20	1,18	36,8
		VI 4-го н.р.	19	3,81 ± 0,12	0,42	25,3
2	Ставлення до навчання	IX 1-го н.р.	23	3,05 ± 0,11		
		VI 1-го н.р.	23	3,44 ± 0,13	0,40	13,1
		VI 2-го н.р.	20	3,66 ± 0,32	0,62	20,0
		VI 3-го н.р.	19	3,65 ± 0,31	0,71	23,3
		VI 4-го н.р.	19	3,60 ± 0,21	0,56	18,3
3	Колективізм	IX 1-го н.р.	23	3,25 ± 0,23		
		VI 1-го н.р.	23	3,28 ± 0,21	0,13	4,1
		VI 2-го н.р.	20	3,35 ± 0,19	0,20	6,3
		VI 3-го н.р.	19	3,80 ± 0,24	0,65	16,0
		VI 4-го н.р.	19	3,81 ± 0,24	1,04	26,3
4	Дружба й товарицькість	IX 1-го н.р.	23	3,12 ± 0,26		
		У11-го н.р.	23	3,21 ± 0,18	0,11	3,2
		У12-го н.р.	20	3,32 ± 0,23	0,22	6,7
		У13-го н.р.	19	3,68 ± 0,19	0,56	14,6
		У14-го н.р.	19	4,11 ± 0,20	0,89	28,0
5	Ставлення до природи	IX 1-го н.р.	23	3,21 ± 0,12		
		VI 1-го н.р.	23	3,41 ± 0,09	0,21	6,4
		VI 2-го н.р.	20	3,41 ± 0,09	0,39	12,0
		VI 3-го н.р.	19	3,61 ± 0,16	0,41	12,9
		VI 4-го н.р.	19	3,52 ± 0,13	0,42	13,3
6	Ставлення до суспільної власності	IX 1-го н.р.	23	3,22 ± 0,17		
		VI 1-го н.р.	23	3,43 ± 0,14	0,22	6,5
		VI 2-го н.р.	20	3,68 ± 0,17	0,32	11,1
		VI 3-го н.р.	19	3,83 ± 0,18	0,63	12,9
		VI 4-го н.р.	19	4,12 ± 0,27	0,88	27,6

Зросло почуття колективізму, дружби та товарицькості. Щодо показників початку першого року навчання суспільна активність студентів після першого курсу була вже вищою на 7,2 %, другого – на 21,4 %, третього – на 38,8 % і четвертого – на 25,6 %. Показники ставлення до навчання зросли відповідно на 13,1 %, 20,3% та 18,4%; показники ставлення до суспільної власності зросли відповідно на 6,4 %, 12,3 %, 12,9% та на 13,2 %.

Помітнішою виявилась динаміка показників колективізму, дружби та товарицькості. Показники колективізму першокурсників на кінець першого навчального року зросли на 4,1 % на кінець другого навчального року – на 6,3 %, на кінець третього курсу – на 16,8 % і на кінець четвертого курсу – на 26,3 %. Показники дружби й товарицькості зросли відповідно на 3,2 %, 6,7 %, 14,6 % та на 28,0 %. Показники ставлення до природи зросли відповідно на 6,4 %, 12,3 %, 12,9 %, та на 13,3 %.

Тож викладачі кафедри теорії та методики фізичного виховання вважають своїм завданням оптимізацію роботи секцій спортивного вдосконалення з метою залучення до них якомога більшої кількості студентів, аби вони мали можливість не тільки успішно тренуватися, а й виховувати в собі кращі моральні якості майбутнього вчителя фізичної культури, які так необхідні в їхній майбутній педагогічній роботі з молодим поколінням.

Висновки.

1. Поєднання тренувального процесу в секціях спортивного вдосконалення зі знаннями екології внутрішнього світу людини дає можливість студентам, членам секцій спортивного вдосконалення, ефективніше використовувати тренувальний процес для покращення їхніх

моральних якостей.

2. Регулярні заняття у секціях спортивного вдосконалення сприяють переконливому покращенню показників моральної вихованості майбутніх учителів фізичної культури, продемонструвавши відчутне їх покращення за час навчання у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка.

3. Результати експериментальних досліджень можуть бути використані для підготовки методичних рекомендацій для вчителів фізичної культури щодо можливості використання засобів фізичної культури і спорту для покращення моральної підготовленості молодого покоління.

Список використаної літератури

1. Ажиппо О. Ю., Криворучко Н. В. До питання підвищення інтересу студентів до занять з фізичного виховання. *Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення: матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф.* (20 травня 2016 р.). Харків, 2016. С. 6–11.
2. Алтухов В. А. Педагогічний досвід та сучасні підходи до проблеми формування здорового способу життя в системі освіти. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт.* 2015. Вип. 129. Т.3. С. 10–14.
3. Галіздра А. А. Характеристика факторів, що впливають на здоров'я студентів вищих навчальних закладів. *Теорія і методика фізичного виховання.* 2014. № 3. С. 41–43.
4. Крайнюк О. П., Дербенець В. В. Формування моральності студентів у процесі фізичного виховання. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика.* 2013. 1 (54). С. 85–94.
5. Лисяк В. М. Оцінка впливу фізичної культури та спорту на формування особистих якостей студентів. *Проблеми фізичного виховання і спорту.* 2010. № 8. С. 63–65.
6. Мулик К. В., Мулик В. В. Вплив різних видів фізкультурно-оздоровчих занять на рівень здоров'я студентської молоді. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт.* 2016. Вип. 139 (2). С. 118–121.
7. Носко М. О., Носко Ю. М. Державна освітня політика щодо формування здорового способу життя студентської молоді. *Вища освіта України.* 2014. № 1. С. 61–65.
8. Павленко О. Ю. Багатогранність розвитку студентського спортивного руху. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту.* 2016. № 3. С. 21–25.
9. Стасюк Р. М., Востоцька І. Ф., Осіпова І. Л. Вплив фізичного виховання на гармонійний розвиток особистості. *Проблеми фізичного виховання і спорту.* 2010. № 3. С. 89–91.
10. Хавруняк І. В., Музика В. І. Вплив фізичної культури на формування особистісних морально-вольових якостей студентів. *Молодий вчений.* 2017. № 3.1 (43.1). С. 293–296.

THE INFLUENCE OF CLASSES IN SPORTS IMPROVEMENT SECTIONS ON THE MORAL EDUCATION OF STUDENT YOUTH

Kurilova Valentyna

Candidate of Biological Sciences, Professor at the Department of Theory and Methods of Physical Education
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

Pylypenko Mykola

Assistant at the Department of Theory and Methods of Physical Education
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

Petrikei Olga

Assistant at the Department of Theory and Methods of Physical Education
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

Introduction. *The work is devoted to finding ways to improve the moral education of future physical education teachers under the influence of regular classes in the sections of sports improvement. Higher education institutions are actively searching for effective ways to educate the next generation of physically healthy and highly moral people who are able to build a democratic state and pass on to children the best features of modern man. The urgency of the issue of educating student youth is determined by the new tasks set by modern society's demands on the Ukrainian people – to prepare the younger generation for active participation in the management of economic, political and social affairs of their country. Regular classes in the sections of sports improvement convincingly contribute to the improvement of moral education of future physical education teachers, such as indicators of social activity, attitude to learning, indicators of collectivism, friendship and camaraderie, attitude to nature and attitude to public property.*

Purpose. *The aim of the research is to study the impact of classes in sports improvement sections on the moral education of student youth, aimed at the comprehensive and harmonious development of the*

personality of future physical education teachers.

Methods. *Analysis and generalization of data from scientific and methodological literature, pedagogical observations, and pedagogical experiment, sociological research methods (questionnaire, method of expert assessments, and method of self-assessment) were used.*

Results. *Moral education of student youth in the study was assessed by a certain set of personality qualities (patriotism, diligence, care for public property, character, discipline, collectivism, social activity). The analysis of the research results showed that during the four years of student youth' educational and training the dynamics of indicators of their moral education had a positive trend. From year to year their social activity grew, the attitude to training, to physical activities in the training process in sports and pedagogical disciplines improved. The feeling of collectivism, friendship and camaraderie, attitude to nature grew.*

Originality. *In order to increase the level of moral education of students, future teachers of physical education, the theme of ecology of the inner world of man was developed as one of the forms of educational and training work in classes in sections of sports improvement. The pedagogical experiment involved long-term pedagogical observations throughout the course of undergraduate studies.*

Conclusion. *The combination of the training process in the section of sports improvement with knowledge of the ecology of the inner world of man allows students, members of the sections of sports improvement, to use the training process more effectively to improve their moral qualities. Regular classes in the sections of sports improvement contribute to the convincing improvement of indicators of moral education of future physical education teachers, demonstrating their significant improvement during their studies at Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University. The results of experimental research can be used to create guidelines for physical education teachers on the possibility of using the means of physical education and sports to improve the morale of the younger generation.*

Key words: *students, sports improvement, moral education.*

References

1. Azhyppo, O. Yu., Kryvoruchko, N. V. (2016). On the issue of increasing students' interest in physical education classes [On the issue of increasing students' interest in physical education classes]. *Aktualni problemy fizychnoho vykhovannia riznykh verstv naseleння – Actual problems of physical education of different segments of the population: coll. of scientific papers of the II All-Ukrainian. scientific-practical conf.* (pp. 6-11). May 20, 2016, Ukraine, Kharkiv. [in Ukrainian]
2. Altukhov, V. A. (2015). Pedagogical experience and modern approaches to the problem of forming a healthy lifestyle in the education system [Pedagogical experience and modern approaches to the problem of forming a healthy lifestyle in the education system]. *Visnyk Chernihivskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. T. H. Shevchenka. Seriya: Pedahohichni nauky. Fizychno vykhovannia ta sport – Bulletin of Chernihiv State Pedagogical University. TG Shevchenko. Series: Pedagogical sciences. Physical education and sports*, 129(3), 10-14. [in Ukrainian]
3. Halizdra, A. A. (2014). Characteristics of factors that influence the health of students of higher educational institutions [Characteristics of factors influencing the health of higher education students]. *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia – Theory and methods of physical education*, 3, 41-43. [in Ukrainian]
4. Krainiuk, O. P., Derbenets, V. V. (2013). Formation of students' morality in the process of physical education [Formation of students' morality in the process of physical education]. *Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka – Spirituality of personality: methodology, theory and practice*, 1 (54), 85-94. [in Ukrainian]
5. Lysiak, V. M. (2010). Assessment of the influence of physical culture and sports on the formation of personal qualities of students [Assessment of the influence of physical culture and sports on the formation of personal qualities of students]. *Problemy fizychnoho vykhovannia i sportu – Problems of physical education and sports*, 8, 63-65. [in Ukrainian]
6. Mulyk, K. V., Mulyk, V. V. (2016). The impact of different types of physical education and health classes on the level of health of student youth [The impact of different types of physical culture and health classes on the level of health of student youth]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Seriya: Pedahohichni nauky. Fizychno vykhovannia ta sport – Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University. Series: Pedagogical sciences. Physical education and sports*, 139 (2), 118-121. [in Ukrainian]
7. Nosko, M. O., Nosko, Yu. M. (2014). State educational policy on the formation of a healthy lifestyle of student youth [State educational policy on the formation of a healthy lifestyle of student youth]. *Vyshcha osvita Ukrainy – Higher education in Ukraine*, 1, 61-65. [in Ukrainian]
8. Pavlenko, O. Yu. (2016). Versatility of the student sports movement [Versatility of the student sports movement]. *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu – Theory and methods of physical education and sports*, 3, 21-25. [in Ukrainian]
9. Stasiuk, R. M., Vostotska, I. F., Osipova, I. L. (2010). The influence of physical education on the harmonious development of personality [Influence of physical education on the harmonious development of personality]. *Problemy fizychnoho vykhovannia i sportu – Problems of physical education and sports*, 3, 89-91. [in Ukrainian]
10. Khavruniak, I. V., Muzyka, V. I. (2017). The influence of physical culture on the formation of personal moral and volitional qualities of students [The influence of physical culture on the formation of personal moral and volitional qualities of students]. *Molodyi vchenyi – Young scientist*, 3.1(43.1), 293-296. [in Ukrainian]

Отримано редакцією 16.05.2022 р.